

“ NO, EZT MEGCSINÁLTUK

Az első magyar pilóták
az Atlanti-óceán felett

A hazai sajtó 1931 júliusában *Endresz György* és *Magyar Sándor* nevétől volt hangos, a két pilóta Magyarországról elsőként szelte át az Atlanti-óceánt. Az Új-Fundland és Bicske közötti 5770 kilométeres távolságot huszonöt óra húsz perc alatt tették meg, és bár a kiürülő üzemanyagtartály miatt a cél előtt harminc kilométerrel kényszerleszállást hajtottak végre, három világrekordot is bezsebeltek.

◆ AZ ATLANTI-ÓCEÁNON IS TÚL

A Wright fivérek, Orville és Wilbur kerékpárgyártásból szerzett vagyonukkal 1899-ben vágtak bele a légi járművekkel való kísérletezésbe. Első repülőgépük 1903-ban szállt fel, amellyel az Atlanti-óceán átszelését is megpróbálták, ám sikertelenül. Az életveszélyes kaland mágnesként vonzotta a pilótákat, de az áttörésre csak 1927-ben került sor, amikor *Charles Lindbergh* elsőként repülte át az óceánt leszállás nélkül. Az első világháború és az 1929-es gazdasági válság okozta visszaesés az aviatikában is érezhető volt, Lindbergh sikere azonban új fejezetet nyitott a repüléstörténetben. Elterjedtek a tömegeket vonzó légi bemutatók és repülőgépversenyek, amelyek a járművek továbbfejlesztésére motíváltak a gyártókat. A Lockheed cég volt az első, amely kifejezetten versenyre szánt gépek gyártásába fogott. A korábbi favázás, csillagmotoros gépek helyett megjelentek a fémből épített repülő, többek között a Lockheed Vega, amivel *Amelia Earhart* első nőként szelte át az óceánt 1932-ben.

KÉPESLAPOT REPÜLŐÉRT

Lindbergh teljesítményén felbuzdulva a Kanadába kivándorolt Magyar (*Wilczek*) Sándor világháborús hadi pilóta a fejébe vette, hogy első magyarként szeretné teljesíteni a kihívást, ehhez *Endresz György* vadászpilótát választotta partneréül. A legfontosabb feltétel a megfelelő repülőgép megvásárlása volt. A Lockheed-gyár Sirius típusú gépét szemelték ki, amellyel Lindbergh is repült: a kétüléses, egyfedelű alsószárnyas, négyszázhatvan lóerős típus volt a legalkalmasabb a vállalkozásra, a szükséges összeg azonban nem állt a rendelkezésükre. Az USA-ba emigrált magyar közösség fogott össze a jó cél érdekében, létrejött a detroiti székhelyű Amerikai Magyar Transzatlanti Bizottság, amely

Amerikai Egyesült Államok, Detroit, Michigan állam, Ford repülőtér, 1931. A Justice for Hungary névre keresztelt Lockheed Sirius repülőgép. Az Atlanti-óceán átrepülésére készülő Magyar Sándor navigátor és Endresz György pilóta, a kameránál Bánhidi Antal gépészmérnök, repülőgép-tervező

egy dollárért megvásárolható, a magyar óceánrepülést népszerűsítő képeslapot adott ki. Összesen ötezer dollárnyi adomány gyűlt össze az akcióból, de ez még mindig kevésnek bizonyult. Ekkor lépett színre Szalay Emil, az Amerikában élő, hentesből lett húsüzem-tulajdonos, aki minden spórolt pénzét, összesen huszonötezer dollárt ajánlott fel a pilótáknak. Ez már elengedő volt, nem csupán a repülőgép beszerzésére, de a többletköltségek fedezésére is. Az ügy mellé állt a kor közismert sajtómágnása, a magyar revíziós követeléseket támogató brit Lord Rothermere is, aki tízezer dollárt ajánlott fel a repülést sikeresen teljesítő párosnak. A Justice for Hungary, vagyis Igazságot Magyarországnak szlogent a lord javaslatára festették a repülőgép oldalára, ezzel is reflektálva a trianoni döntésre.

5770 KILOMÉTER, 1520 PERC

Magyar Sándor navigátor és Endresz György pilóta 1931. július 15-én, helyi idő szerint tizenhét óra húsz perckor szállt fel a kanadai Új-Fundland közelében lévő Harbour Grace repülőtérrel. A cél Budapest volt. A hosszú úthoz igazodva a gép átalakítására is szükség volt, ebben Bánhidi Antal repülőmérnök segítette a párost. A meggyipirosra festett Lockheed Siriuson többek között megnövelték az üzemanyagtartályok számát, és változtattak a futóművön is. A repülés azonban az alapos felkészülés ellenére

sem volt zökkenőmentes. A felszállás után nem sokkal meghibásodott a földindukációs iránytű, ami jelentősen megnehezítette a navigálást, ezt tovább fokozta a kedvezőtlen időjárás, a sűrű felhők és a köd. A pilóták jobb híján távirón keresztül, az útvonalon haladó hajók segítségével igazították pozíciójukat. Tizenhárom óra ötven perc után Magyar és Endresz megérkezett Európába, Írország partvidékére, innen folytatták az utat Magyarországra.

Zivatarokon keresztül, ellenszélben utaztak, így az üzemanyag a vártnál gyorsabban fogyott, és mire Győr fölé értek, vészes szintre csökkent a mennyisége. Bicske közelében ürült ki teljesen a tartály, leállt a motor. Endresz irányította a kényszerleszállást, 5770 kilométer és huszonöt – egyes források szerint huszonhat óra húsz perc repülés után Felcsút és Csákvár között tette le a gépet egy kukoricatáblában, amire Magyar Sándor így emlékezett vissza Álmodni mertünk című könyvében: „Az előttünk sárgálló rét boglyái közül hirtelen kanyarodik egy szénásszekér. Endresz nagy lélekjelenléttel balra tér ki. Már fordulóban földet is ér kerekével a gép. Erősen felütődve nagyot ugrik, majd egy zökkenéssel megáll a kukoricás szélén, és lassan fejére billen. Elsőnek én ugrom ki a gépből, utánam Endresz. Szótlanul bámuljuk egymást. Aztán Endresz a gépre néz, és bánatosan mondja: »No, ezt megcsináltuk.« Elfordul, és olajos kezével könnyeit törölgeti. Az olaj és a könny keverékével hosszú sávokat húz az arcán. Elmosolyodom, már ő is nevet.”

Magyarország, Bicske, Felcsút. A Justice for Hungary névre keresztelt repülőgép, 1931. július 15–16-án Endresz György pilóta és Magyar Sándor navigátor a fedélzetén első magyarként átrepülték az Atlanti-óceánt. A kényszerleszállás során megsérült Lockheed Sirius repülőgép a két település határában, a kukoricaföldön

HÁROMSZOROS REKORD

Bár a gép apróbb sérüléseket szenvedett, összetört a propellere és megrongálódott a futószerkezete, a két pilóta sértetlenül szállt ki belőle. A helyi postáról telefonáltak a mátyásföldi repülőterre, ahol tízezres tömeg várta érkezésüket. „Három liter benzinen múlt, hogy a magyar Jásonok remekműve, az óceánrepülés, nem fejeződött be azzal a formatökéllyel, aminek esztétikai külsőségei méltó keretet adhattak volna a csodálatos teljesítménynek. Ott vártunk és szorongtunk a mátyásföldi kikötő mólóján, az egész hivatalos és nem hivatalos Magyarország, bandérium és koszorúk és kormányzói tribün...” – tudósított a helyszínről Karinthy Frigyes a Pesti Naplónak. A várakozás nem szegte az ünneplők kedvét, „a Magyar Légiforgalmi R. T. egyik régi, kipróbált pilótája [...] felvette a két óceánrepülőt, és pontosan kilenc órakeresztül szállt a Mátyás-földi repülőtéren, ahol ekkor az extázisban lelkesülő tömeg minden korlátot áttörve rohant a hős pilóták felé, akiket vállra emelve vitt a rádió mikrofonja elé” – írta a Dunántúl 1931. július 17-i száma.

Bár az üzemanyag elfogyásáról megoszlanak a vélemények – egyes források szerint elromlott a csap, mások szerint a pilóták túl korán váltottak át egyik tartályról a másikra –, az tagadhatatlan, hogy egyszerre három világrekordot is felállított a magyar páros. Az addigi leghosszabb Amerika–Európa távolságot tették meg repülővel a leggyorsabban, tizenhárom óra ötven perc alatt repülték át az Atlanti-óceánt, és a legrövidebb idő alatt tették meg a teljes, 5770 kilométeres távolságot. Az út alatt az átlagsebességük átlagosan 230 kilométer per óra volt, de az óceán fölött elérték a 250 kilométer per órát is.

Az elismerés nem maradt el, Lord Rothermere jutalma mellett az Érdi Weekendház-tulajdonosok Szövetsége egy-egy telket ajándékozott nekik, sőt még állásajánlatot is kaptak a Légügyi Hivataltól. Magyar Sándor végül visszautazott az USA-ba, és a repülőiparban helyezkedett el, Endresz György azonban 1932-ben életét veszítette, az óceánrepülők nemzetközi konferenciájára repült Rómába, amikor lezuhant a gépe. Az első magyar óceánrepülők bravúros teljesítményét a kényszerleszállás helyszínén emlékmű őrzi. ♦

A SZERENCSEJÁTÉK ZRT. BEMUTATJA

Ákos HARMINCEV

JUBILEUMI ELŐADÁS

MEGJELENT!

A 30 éves **Karcolatok** album
jubileumi újrakiadása
limitált példányszámú **dupla LP**-n
már kapható a boltokban
és az **akos.hu** webáruházában.

2023. DECEMBER 16.
PAPP LÁSZLÓ BUDAPEST ARÉNA

Jegyek kaphatók az **akos.hu** webáruházában
és az **Eventim** hálózatában!

FŐTÁMOGATÓ:

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Roland

PÉCSI

inforádió

mandiner

SARDOLONDON

xDRKx

Női teremtmény erő

Nem teremtünk világosságot, de rideg téglákból álló házból képesek vagyunk meleg otthont alkotni. Nem tudunk létrehozni szárazföldet és tengert, de egy elhanyagolt udvar földjéből takaros veteményest varázsolhatunk. Nem teremtünk éjszakát és nappalt, de az éjszaka megálmodott tervekért nappal fáradozhatunk. Nem teremtünk élőlényeket, de képesek vagyunk szeretni, kapcsolatokat alkotni, és amit elvétünk, képesek vagyunk rendbe hozni. Isten a képmására alkotta az embert, és az ember kemény munkával, szüntelen igyekezettel teremt a saját környezetében.

- ◆ Különösen érdekelni kezdett a női teremtmény erő, hiszen legtöbbször asszonyok vesznek körül, és az ő sorsuk, azok a történetek, amelyeket kevesen mesélnek el, mindig mély hatással vannak rám.

Nemrégiben a Vajdaságban, a sokácok lakta Monostorszegen láttam, ahogyan egy asszony a régi szövőszéken talán az utolsó méter fonalat használta el. Bár nem beszélünk közös nyelvet, mégis a tekintetemben éreztem a női teremtmény erőit. Ahogyan a rános kezek a munkához fogtak, egyszeriben ünnepélyes csend lett úrrá rajtunk, csak a szövőszék ütemes zajait hallottam. Arra gondoltam, mekkorát fordult a világ: az ő korosztályában még mindenki értett a fonáshoz, a szövéshez, és ebben a faluban ráadásul nagyjából négy évtizeddel ezelőtt is még egészen élő lehetett ez a mesterség, hiszen a népviselethez tartozó kötényeket az asszonyok maguknak szőtték. Nem volt szükség tanfolyamra, továbbképzésre, természetesen családon belül, anyáról lányára szállt az ősi tudás, a minták sokszínűsége.

Máskor a varró, hímző vagy koszorúkészítő asszonyokat látva, a tekintetükből, mozdulataikból kiolvastam, ahogyan megélik a teremtmény örömeit és a kapcsolódást a múltban élő asszonyokkal. Azt éreztem, hogy munka közben a monoton, de voltaképp nagy figyelmet igénylő tevékenység hatására egyszerű atmoszféra képesek megélni. Emberi tempóra való lassulás ez, egyfajta belső csönd megélésére alkalmas világ, amelyben jó létezni, elrejtőzve a világ zaja elől.

Ami érték, ami emberi, azt talán fontos volna megőrizni, de elsősorban nem múzeumokba és könyvekbe zárnunk, hanem megélni. Akkor teremtünk, ha igazán benne élünk valamiben. ◆

Bőzsi néni és a kincsesszekrény, Nógrádsipek

A szövőés ősi mozdulata, Monostorszeg, Vajdaság

Mindennek háttal, Kupuszina, Vajdaság

Vetett ág Rimócon

Emera néni az éjjeliszekrényére terítőt híméz, Rimóc

Terka néni, a koszorúkészítő, Rimóc

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
ÉDER VERA

A fa táplálja a termést, a termés táplálja a fát

Két nő énekel. Csak rövid ideje ismerik egymást, de hangjuk olyan hajlékonyan csavarodik egymásba, mintha egyetlen fa két ága volna, amelynek levelei szétválaszthatatlanul eggyé válnak a koronában. *Lovász Irén és Takács Dorina (Deva)* a *Gyógyító hang* című lemezen és a Műpában megrendezett koncerten különleges, elektronikus zenei szövetbe ágyazva szólaltatták meg a több ezer éves gyógyító szövegeket – női hangon.

◆ – Hogyan találtak egymásra?

– **Dorina:** A koronavírus-járvány időszakában sokat jártam rétre, mezőre, erdőbe, sétálni, bringázni – miközben zenét hallgattam. Ekkor találtam rá Irén *Belső hang* című lemezére. Aztán egy velem készült interjúban megemlékeztem, mint a szerintem legjobb világzenei lemezt. Ezt elolvasta a Várkert Bazár rendezvényszervezője, akitől Irén ottani anyák napi koncertjének ötlete is származott, és felhívott, hogy volna-e kedvünk együtt dolgozni. Nagyon-nagyon megörültem.

– **Irén:** Amikor felhívtak azzal, hogy van egy fiatal énekesnő, aki engem emleget, s jó volna őt behívni a műsorba, nem ismertem még Dorinát. Rákerestem, megnéztem a koncertfelvételét, a *Fa lenni* klipjét, az interjút és azt mondtam, ez a lány bátor és egyéni, kreatív, de szerény. Úgy éreztem, ha én most lennék húszéves, lehet, hogy ilyen lennék, sőt talán ilyen zenét csinálnék. Kihívtam a nagymamája házába, hogy ismerkedjünk meg. Másnap ott voltam. Elkezdtünk zenélni, és az első pillanatban éreztük, hogy egy húron pendülünk. Meghívtam az anyák napi koncertre, és jó szívvel bíztam rá a Női hang lemezem leányszerepeit. A műsornak *Alma, fája* címet adtam. Az első koncertünk élő felvételei rákerültek a *Gyógyító hang* lemezemre, és új dalokat is alkottunk.

– Mit hoztatok kétfelől az együtt zenélésbe, és mit kaptatok a közös munkától?

– **Irén:** Érdekes, én nem a különbségeket látom, hanem azt, hogy egy tőről fakad a művészetünk. Nyilván a plusz negyven év emberileg, szakmailag, női szempontból

meghatároz engem, hiszen amikor ő 2000-ben megszületett, nekem már több lemezem, akadémiai fokozatom és három gyermekem is volt. És mégis azt érzem, hogy a magyar hagyományban és a kollektív tudattalanban lévő hasonló értékek artikulálódnak mindkettőnkben.

– **Dorina:** Én sem éreztem azt, hogy messze lennénk egymástól. Először talán tartottam a közös munkától, mivel a népzeneészek tudnak nagyon vaskalaposak lenni, hogy például ezt és ezt így énekelték, és ahhoz tartjuk magunkat, sötétebbi... De semmi ilyesmit nem tapasztaltam.

Viszont Irén nélkül sok szövegre sosem találtam volna rá.

– **Irén:** Ilyenek például a bájolók a gyimesi gyűjtéséből. De hát ez az én egyik szakterületem, a szakrális kommunikációról írtam a disszertációm, és rengeteget foglalkozom azzal, hogy a népi vallásosságnak milyen gyökerei vannak, hogyan jeleníti meg a kereszténység előtti világképünket. Mindebből Dorina elektronikus zenéjével egy olyan virtuális zenei szövetet tudtunk alkotni, amely nagyon közel állt ahhoz a vízióhoz, amelyet elképzeltem.

Néhány éve sikerült élőben gyűjtenem ezeket az archaikus gyógyító, segítő, ráolvasó szövegeket. De nem úgy akartam elmondani, ahogyan ma az idős asszonyok, mivel arra vágytam, hogy ez az archaikus gyógyító hagyomány ma is érvényes zenei minőségben szólaljon meg egy hanglemezen. A recitatív, kántálásszerű előadásmódot kerestem, azt, ahogyan talán hangszóhatott több száz évvel ezelőtt. Nem ördögötől való az én számomra egy ilyen rekonstrukció, hiszen virtuális zenei utazást, hasonló kísérletet végeztünk már harminc éve Hortobágyi Lászlóval is a *Világfán*. Amikor megidézzük az ósanyák hangját és előadjuk ezeket a dalokat, nem ketten vagyunk. Mintha egy filmet látnék, fekete fejkendő öregasszonyok ezreivel, sorakozva az idők kezdetétől, akik hozzák az őserőt, a tudásukat, a hangjukat. Az ő pecsétjük hitelesíti a Gyógyító hangot.

– **Dorina:** Igen, én is látom őket, akik a bölcsesség szimbólumai, nagyon idősek, gyönyörű barázdákat rajzolt rájuk az idő. Térkép van az arcukon, és erő van bennük.

– **A mai nő mit tud tanulni az ősi szövegekből, a dalaitokból?**

– **Dorina:** Bennem is megidéz fontos kérdéseket. Például, hogy hogyan legyek teljes nő, aki kapcsolódik a benne lévő mélységhez. Számomra erre a legjobb mód a természet, mert ott az ember nagyon közel tud kerülni önmagához. Aszfaltos körülmények között nehéz rálátni az élet körforgására, és kapcsolódni a belső női részünkhöz.

– **Irén:** A hagyományból a segítő erőket akartam felszínre hozni, hogy jól legyünk tőle lelkileg és testileg. Édesanyám mellett, egy kórházban jöttem rá, hogy az ő dalainak rajta kell lenniük a Női hang lemezemen, hiszen számomra ő az ősanyáim egyetlen élő képviselője. Azon gondolkoztam, mitől lesz ez a női hang hiteles, épp telehold volt, eszembe jutott, hogy az ovis lányaim intim kérdésére egykor mesét rögtönöztem a Földanya magjából kikelő életről, amelyet megtermékenyít az áldó eső, az Égapa harmatja. Ez a női minőségünk lényege, az áldott életeradó képességünk. Ebből lett az Életerő és a Földanya magja című dalom: „Telik a hold, érik a lány, múlik a hold, nő a virág. Földanya magja, Égapa harmatja öntözi egyre, áldja eső. Így bújik rendre, földi életre, minden elő.”

Amikor megidézzük az ősanyák hangját, és előadjuk ezeket a dalokat, nem ketten vagyunk. Mintha egy filmet látnék, fekete fejkendős öregasszonyok ezreivel, sorakozva az idők kezdetétől, akik hozzák az őserőt, a tudásukat, a hangjukat.

– **A Gyógyító hangot nemcsak az ősanyák hangjával hitelesítetted, hanem a te magánéleti és tudományos tapasztalatoddal is.**

– **Irén:** Igen, a vallásantropológiai és a zenefolklorisztikai kutatásaim, valamint a saját női tapasztalataim mind benne vannak. De abban, hogy a lokálisban gyökerezőt, a régit és a helyit elemelhessük az itt és a mosttól, Dorina és a zenésztársaim is sokat segítettek: az indiai hegedűs Lantos Zoltán, a kiváló ütőhangszeres Horváth Kornél,

a kortárs zenész cimbalmos Lukács Miklós, a fúvós Ágoston Béla és a zenetörténész Mizsei Zoltán garanciát jelentenek arra, hogy mindezt globálissá és időtlenné, tér-idő dimenzióban is kitágíthassuk.

– Az, hogy a test és a lélek hat egymásra, sokáig az orvostudományban sem volt egyértelmű. A tudomány és a művészet külön utakon próbálta gyógyítani az embert. Ma már hálások az egyik terület képviselői a másiknak a megerősítésért? Esetleg annak, aki a ketőt egy személyben műveli?

– Irén: A hála az talán még nem jött el. De már legalább nem annyira csodálkoznak, amiért ezt a kétféle kifejezőmódot, vagyis a tudományt és a művészetet egyaránt fontosnak, hitelesnek és érvényesnek tartom mint kifejezési formát, és a világ megismerésének és artikulálásának módját.

– Egyértelmű sikereid is vannak, például a lemezedet anorexia nervosa kezelésében használják fiatal lányoknál.

– Irén: Igen. Ez valóban az egyik legfontosabb és legmeghatóbb klinikai felhasználása a zenémnek. Most jelent meg egy angol nyelvű kötetünk a Károli Gáspár Református Egyetemen a kódváltásról a művészetekben. Egy tudományos konferenciakötetben ma már művészek is megszólalhatnak. Ma már senki nem vitatja, hogy a test megbetegíti a lelket, illetve hogy képesek gyógyítani is egymást. A zeneterápiában nagyon hiszek, tanítok az ELTE-n is a zeneterapeuta-képzésben. Bár nemzetközi szinten egyáltalán nem jellemző az, amit én képviselek, hogy a saját néphagyományunkból táplálkozó segítőerőt használjuk. Nemcsak mások zenéjét hallgatjuk, hanem a sajátunkat énekeljük. Kodály országában talán nem nehéz fölismerni, hogy ez a zenei anyanyelvünk alapja. Dorina ugyanúgy elénekli, hogy „*de szeretnék az erdőben fa lenni*”, mint ahogy én vagy a széki asszonyok ötszáz évvel ezelőtt. A fa az élet metaforája minden kultúrában és minden vallásban: a gyökerekbe kapaszkodik, stabilan áll, az anyaföldből veszi az életerőt, és megy föl az égig.

– Amikor néhány éve beszélgettünk, tovább is vitted ezt a képet: a fa termésével visszatáplálja a földet.

– Irén: Igen, a körtefa-metaforával írtam le, amit édesanyám betegsége idején éreztem. Amikor leszedtem neki a körtét, meghámoztam, és a héját visszadobtam a körtefa alá. Belém hasított, hogy ez voltaképpen a hagyományterápia metaforája. Ahogyan a fát táplálom a saját

termésével, úgy segítem én édesanyámat öregkorában a saját népdalaival, amelyeket tőle tanultam. A nagykun-sági, ifjúkori népdalaival így gyógyítottam őt öregkorában. Ez adta vissza az emlékeit, az identitását, amikor a memóriája már olykor cserbenhagyta.

– Dorina, te is azt mondod, hogy a gyűjteményedből vetted a dalaid alapanyagát, de honnan volt neked gyűjteményed?

– Dorina: Saját gyűjteményem nincs, én online gyűjtögetek. A Zenetudományi Intézet archívumában elérhetőek régi, recsegő felvételek, én abban szoktam keresgélni.

– Irén: Ez a köztünk lévő negyven évet demonstrálja: én ennyi idős koromban álruhában mentem gyűjteni Moldvába, a román Securitatéval meg a favágókkal küzdve a vonaton, vállalva a testi és a fizikai megpróbáltatásokat. De ha akkor ezt nem csináljuk, akkor most ez a lehetőség nincs.

– Gombnyomásra készen kapjuk, ez óriási dolog, de azért az online világ sem egy meseerdő... bár itt nem annyira a test, inkább a lélek kerülhet veszélybe. Vagy felvetődik például a hitelesség kérdése.

– Dorina: Én már fél óra facebookozás után érzem, hogy van egy kis nyomás a mellkasomban. Ha végeztem a feladataimmal vagy elfáradtam, akkor rögtön jön a gondolat, hogy fel a közösségi médiára, mert gyorsan és egyszerűen magamhoz tudom venni azt a nagyon színes világot, amit éppen nem élek meg a valóságban. De aztán meg körbenézek, és már szürkület van, és óriási üresség telepszik rám.

– Egy interjúban mesélted, hogy amikor beindult a zenei karriered, és hirtelen népszerű lettél, rájöttél, hogy neked ez mennyire nem hiányzik. Miért?

– Dorina: Zavarba ejtő, amikor egy dalom vagy gondolat eljut mondjuk ezer emberhez, nekem meg fogalmam sincs arról, hogy kik ők. Egyszer csak ott terem ezer reakció, én mégis egyedül vagyok a szobámban. Néha ez hatalmas szakadékokat teremt köztem és a hallgatóim között. Ugyanakkor, ha nem osztottam volna meg a dalaimat online, akkor most nem lehetnék olyan szerencsés, hogy ezzel foglalkozhatok, hogy zenész lehetek, vagy hogy Irénnel megcsinálhattuk ezt a közös munkát. Végül is az online térnek köszönhető a találkozásunk, még akkor is, ha utána ösztönösen hangolódtunk is egymásra. Nagyon hasonló szövegek fognak meg minket igazán mélyen, és olyan könnyedén csavarodik egymás köré a hangunk...

– Irén: Mivel a lélek szól benne. „Zeng a lélek, zeng a szó.” ♦

SZÖVEG –
TEIMEL ALEXANDRA

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

„Szívvel, lélekkel, türelemmel”

Mézeskalácsfalu Geresdlakon

Advent, mézes illat, karácsonyi készülődés. Az örömteli várakozás időszakában egy kicsit újra gyermekké válunk, és beengedjük a lelkünkbe e meghitt időszak mindennapi csodáit. Így voltam én is ezzel a Geresdi-dombság egyik kis szegletében, a mesébe illő, fahéjtól illatos mézeskalácsfaluban. Geresdlakon jártam.

- ◆ „Na, látod, pont ezekért a boldog, sugárzó tekintetekért érdemes ezt csinálni” – fogad mosolyogva Varga Józsefné Kati, amikor a Kiállítási épület ajtajából megpillantom a mézeskalácsból felépített falut. „Ez nem ám »mismás« tésztából van, frissebben meg is lehet enni” – mondja jóleső büszkeséggel, miközben a nagyobb osztályteremnyi területen gondosan elrendezett házikók közelébe invitál. Sorra járjuk a három részből – Püspöklak, Geresd, Kisgeresd – álló település utcáit. Hívogatnak a fehér vattafoszlányos havas dombok, a közöttük megbúvó, pompásan díszített és kivilágított lakó- és középületek. A méretes terepasztal megannyi látnivalója csalogat, Kati segít eligazodni a porcukros, hófödte házak között. „Nézd, ez itt a könyvtár, az meg egy napelemmel ellátott lakóház. Ott a domb tetején emelkedik a csodás templomunk, az pedig az óvoda, az udvarán játszó gyermekekkel. Ez itt az állatokkal, szénabálákkal megrakott major, a falu túlsó végén, a kilátónk tövében pedig egy jakuzzival ellátott székelgy gerendaház látható. Azt úgy hidd el, hogy a koronavírus-járvány idején az orvosi rendelőnk előtt a doktornő maszkban állt, előtte a másfél méteres, kötelező távolságot jelző csíkkal. Mert minden évben felépítjük mindazt, ami a falu életében abban az időszakban meghatározó volt. Ilyen a rendszeresen megrendezett gőzgombóc-fesztivál, a szüreti mulatság vagy idén a posta költözése, mivel már

Hófödte hivatal

nem különálló házban van, hanem az önkormányzati épületben kapott helyet” – meséli Kati, aki egyébként a falu állandó kiállításainak a vezetője.

A nyolcszáz lelkes sváb település mézeskalácsból készített kicsinyített mását immár több mint egy évtizede elkészítik. Az ötletadó Kettné Schmidt Tímea volt. A kiállítás azonban sohasem ugyanolyan, évről évre megújul: a régi darabokat összetörik és kidobják, néha a közeli erdőkből az őzeknek kiszórják. November elején kezdik a százhusz épületből álló új falu felépítését, amelyhez legutóbb hetven kilogramm lisztet, harminc kilogramm porcukrot, száz kilogramm margarint, fél kilogramm szódadikarbónát, háromszáz tojást, hét liter mézet és húsz csomag fahéjat használtak fel. A munkálatokban nemcsak az ügyes kezű asszonyok, hanem az óvodás és iskolás gyermekek, sőt még a férfiak is részt vesznek.

„Vannak, akik maguk készítik el a saját házuk élethű kicsinyített mását. Az apukák és a nagypapák abban segítenek sokat, hogy a házikók méretarányosak legyenek – folytatja Kati. „Ami

igazán nagy örömmel tölt el bennünket, hogy az itt élő finn, osztrák, német, sőt már egy ukrán család lányai, asszonyai is csatlakoznak hozzánk. Ahogyan az első finn idetelepülőnk mondta: »Együtt vagyunk sikeresek«. És így is van. Szívvel, lélekkel, jó hangulatban, szeretetben és türelemmel sütünk és díszítünk. Hiszen az adventi várakozás erről szól, nem igaz?»

Közben megpillantom a testvértelepülések oszlopát. Egymás alatt sorakoznak azok a táblácskák, amelyeket Polgár Zsuzsanna mézesbábos írása ékesít, hirdelve a magyar, finn, osztrák és székely kapcsolatokat, amelyeket a helyi gasztronómiai hagyományok és rendezvények hívtak életre.

Átme gyünk a Közösségi Házba, ahol készül a keresd lakl mézeskalács. Fischerné Faragó Viktória és Windischmanné Schmidt Tünde már javában sodorják a tészta t, amelynek a fahéjas-szegfűszeges aromájától illatozik a konyha. A fél centi vastag alapanyagból szaggató segítségével vágják ki a házak oldalait, tetőit. A leesett darabok sem vesznek kárba, rácsos

Viktória és Tünde keze alatt alakul a mézestészta

A tojástól lesz fényes a mézeskalács

Kisült már a kalácsom

A díszítés teljesen egyedi

kerítés, szívecske készül belőlük. Hat tepsiben, két tűzhely sütőjében tíz-tizenöt perc alatt készülnek el a fűszeres „alkatrészek”, majd kezdődhet a tojásfehérjehabbal az összeragasztás és a díszítés. A minták változatosak, készítők sokat maguktól találnak ki, vagy egymástól lesnek el egy-egy új motívumot. Végül a ház oldalait gombostűkkel rögzítik, amelyeket a teljes száradás után eltávolítanak. „Ennyi az egész” – mutatja Tünde a csinos kis házat, majd hozzáfűzi, hogy az egész falu elkészítése egy hónapot vesz igénybe, amely során ki-ki ideje és kedve szerint gyúr, sodor, szaggat, díszít vagy éppen a sütőre felügyel, nehogy a mézes odakapjon. Jóízűen kóstolgatjuk a még meleg süteményt, közben Kati megosztja velem a mézeskalács receptjét, amelyet házigazdám szíves engedélyével közre is adok.

A geresdlaki mézeskalácsfaló – amely idén gyertyakiállításal is kiegészült – december első vasárnapján nyitja meg kapuit az érdeklődők előtt, és egész évben látogatható. A vendégeket előzetes bejelentkezés alapján tudják fogadni. Bejelentkezni a +36 69/349-101 telefonszámon lehet. ♦

RECEPT

Egy adag tészta hozzávalói: 76 dkg finomliszt, 34 dkg porcukor, 5 dkg margarin, 4 evőkanál méz, 4 egész tojás, 2 teáskanál szódaikarbóna, 1 teáskanál fahéj és 1 teáskanál mézeskalács-fűszerkeverék.

Kisgeresdi pillanat Katival

A falu minden háza helyet kap a terepasztalon

Elkészítés: A margarint a mézzel felmelegítjük, majd hozzáadjuk a többi alapanyagot. Összegyúrjuk, és egy éjszakára hűtőben pihentetjük. Gyúródeszkán fél centiméter vastagra sodorjuk, szaggatjuk, és 180 fokra előmelegített sütőben 10-12 percig sütjük. Ha fényes mézest szeretnénk, akkor 1 egész tojást és 1 sárgáját felverünk, és ecsettel a sütés előtt megkenjük a tésztát. **A hab, amely ragasztó- és díszítőelem is egyben így készül:** 15 dkg tízszer átszitált porcukorhoz 1 tojásfehérjét adunk, és 20 percig mixerrel kemény habbá verjük. Kis lyukkal ellátott zacskóba töltjük, majd a különböző karácsonyi motívumokat ezzel díszítjük. A házak készítése során az oldallapok széleit a habbal bekenjük, a lapokat összeillesztjük, majd gombostűvel rögzítjük, amelyet néhány óráig teljes száradás után eltávolítunk. Az így készült ház akár két évig is eltartható.

MINDSZENTYNEUM
ZALAEGRSZEG

**Ajándékozzon élményt
a karácsonyfa alá!**

**Belépőjegyek
tárlatvezetéssel
állandó és Sisi kiállításainkba**

**Szabadulószoza
ajándékutalvány**

**2024.01.19.
Miseborok, miseruhák
borkóstolóval
egybekötött tárlatvezetés
Kovács Gergely
posztulátorral**

**Bérlet a téli szünidei
matiné
családi programjaira**

**Lélektani esték
belépőjegy vagy bérlet
Tapolyai Emőke előadásaira**

Mindszenty József Látogatóközpont
8900 Zalaegerszeg, Batthyány u. 4-6.
www.mindszentynéum.hu

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

„Ha nem tetszik is az igaz szó, ám azért hallgatni nem szabad”

Horváth Mihály kalandos élete

A XIX. század első harmadától, a reformkor éveitől a történetírás, a magyar múlt felidézése vált a nemzeti öntudat és identitás újraélesztésének fontos eszközévé. Történetírók egész sora szolgálta ezt a célt, köztük olyan tudós katolikus papok, mint *Rómer Flóris*, *Ipolyi Arnold*, *Fraknói Vilmos*. Köztük kiemelkedő szerepe volt Horváth Mihály püspöknek.

◆ A PÜSPÖKI KATEDRA ÉS A MINISZTERI BÁRSONYSZÉK

Horváth Mihály nemesi származású, ám elszegényedett, polgári életet élő család negyedik gyermekeként született Szentesen 1809-ben. Apja tizenhét gyermeket nevelő szerény jövedelmű seborvos volt. A gyarapodó familia Mihály ötesztendőskorában a jobb megélhetés reményében költözött Szegedre, így ő már a Tisza-parti városban volt kisiskolás, majd a piarista gimnázium diákja, ahol kiváló tanulóként különösen a magyar történelem és irodalom érdekelte. Érettségi után a papi hivatást választva a Váci egyházmegyei szemináriumba került, ahol a teológia mellett történelmet tanult, három évvel később pedig bölcsészdoktori oklevelet szerzett a pesti egyetemen. A Váci Egyházmegye szolgálatára 1931-ben szentelték pappá, kápláni éveit Dorozsmán, Kecskeméten, Nagykátán és Nagybonyban töltötte, és ekkor jelentek meg első történelmi tárgyú írásai.

Ezt követően főúri családoknál, a Keglevich és az Erdődy grófoknál vállalt magántanítói állást, szíven viselte a magyar nyelv tudományos és oktatási használatának és a magyar történelem feltárásának ügyét, emellett bekapcsolódott a reformkor szellemi

Kép: Wikimedia Commons

Horváth Mihály (1809–1878)

mozgalmaiba, valamint barátságot kötött az Athenaeum folyóiratot szerkesztő Toldy Ferencsel. A Nádasdy család történetét feldolgozó munkáját követően történelmi tárgyú írásainak sikerét a Magyar Tudományos Akadémia 1839-ben levelező, három évvel később vidéki tagsággal ismerte el. Ebben az időben adta közre *Az ipar és kereskedés története Magyarországon a XVI. század közepéig* című művét, majd a négykötetes *A magyarok története* című színtézisét. Pályázott is akadémiai állásokra, ám sikertelenül. Végül 1844-től a bécsi Theresianumban, a *Mária Terézia* által magyar nemesi ifjak számára alapított nevelőintézetben lett a magyar nyelv, irodalom és stilsztika tanára, szabad idejében a császárváros könyvtárainak és levéltárainak buzgó látogatója. Három esztendő elmúltával tért vissza a papi szolgálathoz mint Hatvan város prépost-plébánosa. Az ekkortól használt *Hatvani Mihály* írói álnévnek különösen emigrációban kiadott művei hazai terjesztése idején látta hasznát. Nagy figyelmet keltett 1847-es hazafias emlékbeszéde is, amelyet Józsefnádor ravatalánál mondott el.

AZ EGYHÁZI RADIKALIZMUSBÓL A POLGÁRI ÉLETBE

Már a Batthyány-kormány működése idején, 1848 nyarán Eötvös József kultuszminiszter ajánlására V. Ferdinánd királyi főkegyúri jogával élve, előzetes római hozzájárulás nélkül a csanádi püspökség élére állította. Ám mivel a kinevezés utólagos pápai megerősítésére és püspökké szentelésére a körülmények alakulása miatt nem került sor, csak választott püspök, ám ezzel is főrendiházi tag lett. Ténylegesen nem vette át az egyházmegye kormányzását, hanem lelkesen belevetette magát a politikai életbe. Így a püspöki kar tagjainak zömével szemben a forradalom és a szabadságharc mellé állt, és erre szólította fel paptársait is. A nagy nemzeti sorskérdésekben már korábban is liberális, a nemzeti polgárosodást támogató álláspontra helyezkedett, híve volt a felekezetek közötti toleranciának, szimpatizált a republikánus eszmékkel. Az egyház belső ügyeiben is radikális nézeteket vallott, lehetségesnek tekintette a papi nőtlenség eltörlését, a szerzetesrendek feloszlását, kívánatosnak tartotta, hogy az egyházi vagyont nemzeti közcélú alapítványba

A püspöki kar tagjainak zömével szemben a forradalom és a szabadságharc mellé állt, és erre szólította fel paptársait is.

helyezzék át. Követte az Országgyűlést Debrecenbe, a Habsburg-ház trónfosztását kimondó országgyűlési határozatot követően pedig 1849. május 2-án kultuszminiszterként tagja lett *Szemere Bertalan* rövid életű kormányának, részese a nemzetiségek anyanyelvi oktatását lehetővé tévő törvénynek is. Alig három hónapos minisztersége alatt tárcája élén egyébként csak keveset tudott megvalósítani céljaiból, a szabadságharc bukása után pedig menekülni, bujdosni kényszerült. Mivel elfogatóparancs volt érvényben ellene, és halálos ítélet fenyegette, álneven, álruhában, egy arisztokrata hölgy inasaként sikerült külföldre szöknie. Itthon halálra ítélték, jelképesen felakasztották, az egyházi hatóságok pedig minden papi tevékenységtől eltiltották. Bécs, Lipcse, Brüsszel érintésével Párizsba ment, ahol a könyvtárakat látogatta, kapcsolatban maradt az emigránsokkal, és mivel az oltártól eltiltották, civil életet kezdett. Néhány éven keresztül *Batthyány Lajos* árvái mellett vállalt nevelői állást, egy ideig Brüsszelben élt, a Károlyi család lányainak nevelőjeként pedig 1859-ben Genovába, majd Genfben költözött. Mivel felfüggesztését követően laikusnak tekintette magát, 1864-ben polgári házasságot kötött egy jómódú polgárlánnyal, *Marie Michelle Voignoux*-val, akitől öt gyermeke született, közülük kettő érte meg a felnőttkort.

AZ EMIGRÁCIÓBAN IS TEVÉKENYEN

Az emigrációban töltött évek alatt nem politizált, csak a történetírás foglalkoztatta, levéltárakat, könyvtárakat látogatott, felkutatta és közreadta a belgiumi könyvtárakban fellelhető magyar vonatkozású dokumentumokat. Sorra jelentek meg saját művei, élvezetes, olvasmányos stílusban írott fontos történeti szintézisei is: a hatkötetes *Magyarország történelme*, a *Huszonöt év Magyarország történelméből* és a *Magyarország függetlenségi harcának története 1848 és 1849-ben*, amely nagyban alakította, formálta a hazai közgondolkodást a szabadságharcról. Ez utóbbi, 1865-ben megjelent, szellemi vihart kavarázó munkája nyomán terjedt el idehaza az a magát sokáig tartó közmeggyőződés, amely szerint *Görgei Artúr* a szabadságharc árulója volt. E könyv miatt többen meg is nehezteltek rá, például *Kossuth Lajos*,

akit külpolitikai hozzá nem értés, vagy *Klapka György*, akit hadvezéri dilettantizmus és meggondolatlanság vétkében marasztalt el. Ilyen helyzetben történetírói védekezésnek, egyben hitvallásnak is felfogható, amikor azt írta: „Ha szennyvédély nélkül s tárgyilagosan írunk, sokat meg lehet mondani. De ha megütözkönek is, ha nem tetszik is az igaz szó, ám azért hallgatni nem szabad.”

AZ ELISMERT TÖRTÉNETÍRÓ

Időközben azonban idehaza sok minden megváltozott, a kiegyezés előtt röviddel *Horváth* főleg *Eötvös* és néhány főpásztor közbenjárására Erzsébet királyné rokonszenvét is élvezve amnesztiát kapott, hazatérhetett, még az uralkodó is fogadta, később *Rudolf* trónörökös történelemtanárává is megtette. Az egyház rehabilitálta egy szokatlan kánonjogi megoldással. Hiszen *Horváth* ekkor már családos ember volt, de mivel csak polgári, azaz az egyház szemében érvénytelen házasságban élt, papi jogállásának visszanyerése nem ütközött akadályokba. Hazatérve bekapcsolódott a politikai és a tudományos közéletbe, az uralkodó tribunici címzetes püspökké, *vaskai apáttá* nevezte ki. A kiegyezés támogatójaként a Deák-párt színeiben Szeged városi képviselő lett, de számos tisztség várta a tudomány világában is. Így a kiegyezés évétől haláláig ő volt a Magyar Történelmi Társulat elnöke, megválasztották a II. osztály elnökének a Magyar Tudományos Akadémián, és tagjai közé hívta a Kisfaludy Társaság.

Még 1868-ban összegyűjtve adta közre kisebb történeti munkáit, a következő évtizedben pedig megírta *Zrínyi Ilona* és *Fráter György* életrajzát. Az immár nyolc kötetre bővült *Magyarország történelme* című szintézisét 1871-ben jelentette meg. Utolsó éveiben értekezett a *Szent István* kori hazai egyház állapotáról, és összefoglaló munkában dolgozta fel a kereszténység magyarországi történetének első évszázadát. Az idő előrehaladtával egészségi állapota megromlott, 1878-ban gyógykezelésre a gyógyfürdőiről és szanatóriumairól híres csehországi városba, *Karlsbad*ba ment, ahol még annak az esztendőnek a nyarán hatvankilenc esztendősen távozott az élők sorából. A Magyar Tudományos Akadémia saját halottjaként temette el, a *Kerepesi* temetőben nyugszik, a szakma pedig a XIX. századi nemzeti liberális történetírás klaszszikusaként emlékezik rá. ♦

((o)) **Horváth Pál *Religio mundi* – A világ vallásai** című műsorát kéthetente szombatoként 11 órától hallhatják a Mária Rádióban.

AZ IRODALOM SEGÍT

Petőfi Sándor házi-
sapkája, melyet
Szendrey Júlia
még menyasszonyként
hímzett a költőnek

kötődni

*„Estém
szemközt
veled.”*

Petőfi Sándor: Hideg, hideg van ott kinn...

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Megváltó 1.0

” Ő az, akire Izajás próféta utal, amikor ezeket mondja: »A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!«”

(Mt 3,3)

◆ Miután az összes karácsonyi ajándékot beszereztem, eldöntöttem, hogy rendelék egy megváltót a neten. Titokban, magamnak. Nem mintha szükségem volna rá, elég jól vagyok. Viszont attól még megérdemlem a sok áldozatos munkáért cserébe, amelyekkel másokat segíték. Három kamaszgyerek, egy lusta férj, plusz a kórházban a betegek. Mondjuk bírom, ilyen fából faragtak. Viszont cserébe most már kijárt nekem egy kis kényeztetés.

Nem bíztam a véletlenre, hetekig böngésztem a webshopokat. A közösségi problémákra gyártottak olcsóbbak voltak, de nem hozták azt, amire én vágyom. Kínáltak egy egyszerű megoldást, mondjuk a világbékét vagy a betegség felszámolását, és ennyi. Ezek szép dolgok, de az én személyes életemen nem sokat segítenek.

De a drágább, személyre szóló megváltók között sem láttam olyat, akit az én igényeimre szabtak volna. Nyugodt családi élet, szereteteli kapcsolatok, belső nyugalom... Nekem ezek vagy megvannak, vagy egyáltalán nem vágyom rájuk. Meg amúgy nem ezt az instant boldogságot kínálja az összes világhíres, méregdrága coach, akiknek az előadásait egytől egyig ismerem? Nekem valami több kellett ennél. Igazából nem is tudtam pontosan, hogy mire vágyom.

Aztán az egyik hirdetés felajánlotta, hogy vegyek részt az ideai megváltósorsoláson. A legújabb prototípust fogja megkapni a nyertes, amelynek funkciói még ismeretlenek, de ígérték, hogy az élet minden területére ad majd

megfelelő megoldási mechanizmust. Az algoritmus végtelenül rugalmas: az összes emberi problémát egyénileg kezeli majd, kerülve a sablonos, üres féligazságok puffogatását. Megváltó 1.0, ez volt a neve.

Ez pont jó lesz nekem, gondoltam, úgymint döntésképtelen vagyok, jobb lesz a véletlenre bízni az ügyet. Megpörgettem az online szerencsekereket, és mit ad Isten, a gép kidobta, hogy nyertem. Még aznap feladták, és azt írták, hogy december 24-én este érkezik.

Elkezdtem örülni takarítani. Főztem egy ötfogásos vacsorát is, a család teljesen oda volt az illatoktól, azt hitték, miattuk csinálom az egészet. Aztán feldíszítettem a lakást, meg kidobtam egy csomó felesleges cuccot. A családomra mondjuk nem jutott időm, de szerencsére egyáltalán nem érdekeltek, ki tudtam zárni őket. Csak a megváltómon járt az eszem.

Szenteste, úgy hat körül csöngettek is. Rohantam az ajtóhoz, még életemben nem voltam ennyire izgatott. Milyen lesz az arca, a hangszíne? Érintéssel áld majd meg, vagy távolról is fog hatni az ereje? Fog-e fényleni? Milyen lesz az illata?

Egy elég nagy dobozt találtam a lábtörőn. Gyorsan feltéptem, és nem hittem a szememnek: egy szundikáló csecsemő feküdt az alján. Felkiáltottam az ijedségtől, mire felébredt, és üvöltöni kezdett. Gyorsan bevittem a lakásba, nehogy megszóljanak a szomszédok. Ez volt az egyetlen funkciója, a kiabálás.

Még kikapcsolni sem lehetett. ◆

20 PERC KÖNYVKLUB

AZ OLVASÁS A KEDVENC ÜNNEPÜNK

NAPONTA ÚJ KÖNYVRÉSZLETEKKEL ÉS CIKKEKEL VÁRUNK,
HOGY AZ ADVENTI IDŐSZAKBAN IS LEGYEN ALKALOM
A FELTÖLTŐDÉSRE.

Libri
Könyvesboltok

A további részleteket és a napi
olvasnivalókat itt találd:

libri.hu/karacsony

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

ÚJRATANULNI

◆ Uram, tényleg muszáj
mindent előlről kezdenem?
Felejtsek el járni, induljak el megint
a négykézlábazástól, tipegéstől,
hogy biztos ne hordjon félre a lábam,
ne császkáljak ótvar koszos utakon,
melyek csak elsőre tűnnek csábítóknak?
Valóban újra kell tanulnom
a fogást, markolás, ölelést,
mert akkor majd jobban mérlegelem,
mit érdemes megragadni,
tapintani, magamhoz húzni,
és mit érdemes elengedni?
Ne tudjak kiejteni
egyetlen árva hangot sem,
sajátítsam el újra a beszédet,
kerekítsem, idomítsam ajkamat,
és akkor majd gyilkos szavak helyett
éltetőket fogok formálni,
átok helyett áldás
röpdös majd szájamból?
Azonnal törlődjön a fejemből
minden földi számtan,
hiszen úgy átnyergelhetek majd
Isten matekjára,
melyben teljes szívvel lehet

alkudozni másokért,
melyben a semmiért minden jár cserébe,
a kevés pedig mérhetetlenül
megsokszorozódik?
Szememből illanjanak el
a képek és emlékek,
láthassam úgy a világot,
mint Ádám a teremtés első napján,
a kegyelem vákuumfóliájának
tartósságán és frissességén keresztül?
Nyelvemről le kell radirozni az összes ízt,
hogy ne a lelketlen ínycenc mohóságával
habzsoljak a rosszulletig,
hanem tudjak jóízű hálával,
testem és lelkem javára
részvenni a földi lakomákon,
vagy örülni az egyszerűbb falatoknak?
Szívemből égjen ki
minden régi érzés, szégyen és félelem,
hiúság és harag, gőg és versengés,
lényegüljön át egészen,
hogy csak vért és életet dobbanhasson
minden egyes ütemre?
Igen úgy látszik, eljött az
újjászületés ideje.
Irány Betlehem! ◆

AZ ILLUSZTRÁCIÓ A KÉPMÁS MAGAZIN ÉS A MOME KÖZÖS SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉBEN KÉSZÜLT.
ILLUSZTRÁTOR: PAUER PATRIK

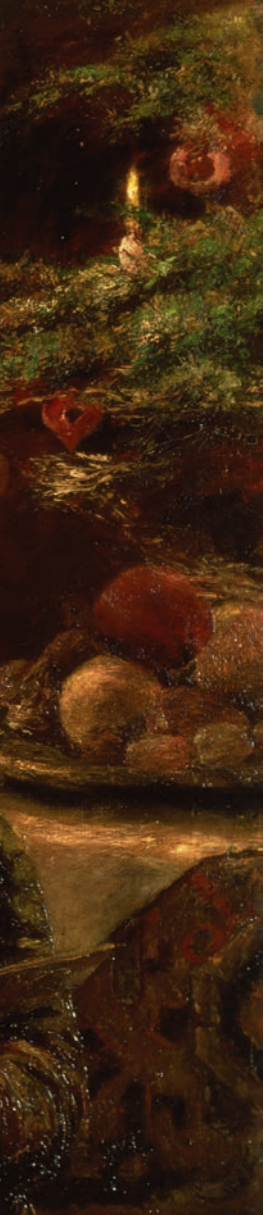
Paul Barthel (1862–1933): A kórus. Olaj, lenvászon, dátum nélkül

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

A KARÁCSONY VALÓSÁGA

Kép: Profimedia – Red Dot

Sohase lép gyíkra, esigára soha egy föltámadt fűszálra a földön járó Isten lába de vétkeinket eltapossa mert vétkeinket megbocsátja.

Zelk Zoltán: Kegyelem

- ◆ Beléptünk advent időszakába, a várakozás hetei következnek. Ez az idő, ez a néhány hét valóságos évszázadokat jelképez és foglal magában, azokat az évszázadokat, amelyekben a választott nép és vele az emberiség a Megváltóra várakozott. A Szűzanya sejtette, érezte, Gábrriel arkangyal hozzá intézett szavai után pedig már tudta is, hogy gyermeke születésével ősrégi, még a hajdani atyáknak tett isteni ígéretek teljeseznek be. Ennek adott hangot a Lukács evangéliumban is olvasható „Magasztalja lelkem az Urat” (Lk 1,46) kezdetű énekében, a Magnificatban: „Isten gondjába vette szolgáját, Izraelt, megemlékezve irgalmáról, amelyet atyáinknak, Ábrahámnak és utódainak örökre megígért” (Lk 1,54-55).

Micsoda ehhez képest az a karácsony, amely minden évben elérkezik, de amelynek megünneplése mintha rég nem a lényegre mutatna? Kivilágított kirakatok, harsogó reklámok, ragyogó karácsonyfák szikrázó díszekkel, vásárlási láz, drága ajándékok, „kék szemű gyermek, csepp rózsalevél”, bejgli és rántott hal? Ez volna a nap, amelyet annyira várt az emberiség évszázadok, évezredek óta?

Zelk Zoltán verse a maga tömörségében, végtelenül egyszerűen, mégis sokat elmond arról, hogy mi a szent születés lényege. „A földön járó Istenről” beszél, vagyis Jézusról, a Megváltóról, aki „Sohase lép gyíkra, csigára / soha egy föltámadt fűszálra”, aki nem azért jött, hogy elpusztítsa a gyenge, esendő és rosszal megterhelt életet. És amit a költemény a természet képeivel kifejez, pontosan ugyanazt fejezi ki a Szentírás is, csak másfajta szimbólumokkal. A Messiás, ígéri a messzi múltból az ószövetségi prófécia „a megroppant nádszálat nem töri el, a pislákoló mécsbelet nem oltja ki” (Iz 42,3). Egyetlenegy valóságot taposott agyon, ölt meg – és erről ugyancsak prófécia ad hírt jó előre, rögtön az első bűn után –, a kígyót, vagyis a sátán, a gonosz, a rossz, a bűn kútfejét és forrását. Hozzáteszi azonban a prófécia azt is, hogy a Megváltó életével fizet majd „Ő széttiporja fejedet, te meg a sarkát veszed célba” (Ter 3, 15). És csakugyan, a mi vétkeink fullánkja ölte meg őt.

Látszólag talán messzire kanyarodtam a karácsonytól, de igazából nem. Valóban ez az esemény sor vette kezdetét Jézus megszületésével, ezt ünnepeljük, ezt kellene ünnepelelnünk. Mert a kezdet, amikor ő megszületett, olyan volt, mint amikor meggyújtják a bomba kanócsát: attól a pillanattól kezdve bizonyossá vált, hogy a robbanás be fog következni. Isten megtestesülése, földre érkezése, Jézus megszületése pillanatától ugyanilyen bizonyos volt, hogy valamikor harmincegy-néhány esztendő múltán robbanni fog a megváltás bombája, Jézus magára veszi az ember bűnének mérgét, a halált, hogy megszabadítson tőle mindenkit, aki hisz benne.

„Vétkeinket eltapossa, / mert vétkeinket megbocsátja” – olvassuk a versben, ez is hajszálpontos, hiszen a kegyelem, a bűnök megbocsátása, azok átvállalása, a Megváltó helyettesítő áldozata árán volt lehetséges. Ez a kegyelem nem jár az embernek. Nem igazságos. Hiszen az igazságosság elve a *suum cuique*, amely azt jelentené, hogy az ember azt kapja, amit megérdemel, tehát a halált. A kegyelem elve homlokegyenest ellentétes ezzel. A kegyelemben az ember nem azt kapja, amit megérdemel, hanem valami jobbat: a halál helyett az életet. Ez a karácsony. ◆

((o)) Dér Katalin műsorát *Időszerű prófeciák az Ószövetségben* címmel kéthetente vasárnaponként hallhatják a Mária Rádióban 20:16-tól.

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

Egy paradicsomi sziget gondviselője

A szerkesztőségből egy lakatlan szigetre

Sok gazdag ember vásárol magának szigetet, de valószínűleg soha egyikük sem volt olyan rendíthetetlen, mint *Brendon Grimshaw*, aki hosszú évtizedek áldozatos kétéves munkája után több tízmillió dolláros vételi ajánlatokat utasított vissza, hogy soha semmilyen üzleti érdek ne tudja lerombolni az általa épített és benépesített trópusi paradicsomot.

◆ EGY BRIT SZERKESZTŐ AFRIKÁBAN

Az 1950-es években Nagy-Britannia még mindig makacsul küzdött az utolsó afrikai gyarmatai megtartásáért. Az idős Winston Churchill – aki kritikusai szerint egy letűnt, régi világot próbált elkeseredetten életben tartani – latba vetette minden tekintélyét, hogy legalább Kenyát és Tanzániát ne érje utol a gyarmatok szükségszerű sorsa. A II. világháború azonban fenekestől felforgatta a világot, mindkét országban olyan változások indultak meg, amelyeket nem lehetett feltartóztatni.

Ebben az időben dolgozott szerkesztőként kenyai és tanzániai brit lapoknál egy Brendon Grimshaw nevű angol fiatalember. Gyakorlott újságíró volt, hiszen a szakmát mindössze tizenöt évesen kezdte hazájában, mivel nem volt kedve iskolába járni, viszont tehetsége és eltökéltsége hajtotta előre. Később a helyi afrikai közéletben befolyásos férfiként tartották számon, azonban egy idő után ő is sejtette, hogy a gyarmati világ már nem tart sokáig. Az éppen zajló történelmi folyamatok nem kedveztek az általa elképzelt, kényelmes életformának.

Kenyában az ötvenes években a Mau Mau-felkelés során Nagy-Britannia még egyszer kegyetlenül megfélemlítette a helyieket. Több mint tizenegyezer embert öltek meg a harcok során, az elfogott szimpatizánsokat pedig koncentrációs táborokba zárták. A legveszélyesebbnek tartott harmincezer felkelőt kényszermunka-táborokban dolgoztatták: velük végeztették az ország legfontosabb infrastrukturális fejlesztéseit.

Az új évtized elejére Grimshaw tisztán érzékelte, hogy az elkövetkezendő években neki itt nem sok babér terem. A szomszédos Tanzánia 1961-ben elnyerte függetlenségét, de olyan események zajlottak le az elborzadt britek szeme előtt, amelyek korábban elképzelhetetlenek voltak. Az új miniszterelnök, Julius Nyerere – akivel Grimshaw egyébként kiváló kapcsolatot ápol – gyakorlatilag százszázalékos többséget szerzett a parlamentben, azt csinálhatott, amit csak akart. Tisztában volt azzal, hogy irányíthatatlan káoszt eredményezhet a hirtelen megszűnő gyarmati státusz, ezért egyfajta szocialista-nacionalista hibrid egyeduralmat vezetett be. A fehér alkalmazottak jó

A Moyenne-sziget egy 2015-ös felvételen. Bal oldali kis kép: Brandon Grimshaw és René Lafortune a szigeten. Jobb oldali kis kép: Brandon Grimshaw portréja

részét elbocsátották az állami hivatalokból, és Tanzánia megkezdte önálló életét.

Grimshaw nem akarta kivárni, amíg neki is dicstelenség távozni kell. Mivel azonban Afrika nagyon a szívéhez nőtt, merész lépésre szánta el magát. Elhatározta, hogy a keleti partoktól nem messze fekvő Seychelle-szigetek egyikét megvásárolja.

TÁVOL A „PARADICSOMTÓL”

A természet csöndes magányát akarta maga körül tudni, nyugalomra és harmóniára vágyott. Vakációzni utazott 1962-ben az egyre népszerűbbé váló turistaparadicsomba, és érdeklődni kezdett eladó szigetek iránt. Ekkoriban a száztizenöt Seychelle-sziget közül mindig volt éppen megvehető, azonban Grimshaw megrettent az áráktól. Már éppen letett volna az ambiciózus tervről, amikor megkereste őt egy ismeretlen fiatalember, és felajánlotta neki megvételre a szigetcsoport egyik legkisebb darabját.

A Moyenne-sziget a Seychelle-szigetek legnagyobbikától, Mahétól néhány kilométernyire helyezkedik el. Olyan apró, hogy az szinte már kiábrándító.

Nagyjából négyszáz méter hosszú, és háromszáz méter széles, a területe nem egészen egytized négyzetkilométer. Abban az időben már évtizedek óta teljesen lakatlan volt, legföljebb halászkok szálltak néha partra ott. Grimshaw viszont azonnal beleszeretett ebbe a tenyérnyi földdarabba. Nem is sokat gondolkodott, nyolcezer angol fontért megvásárolta.

Amikor birtokba vette a szigetet, egy csepp víz nem volt rajta, és olyan sűrű dzsungel borította, hogy kikötni is alig lehetett a partjainál. Gyakorlatilag semmi olyasmi nem volt itt, amelyre egy trópusi álomsziget tulajdonosai számíthatnának. Ahogy macsetével próbált előrehaladni a szinte áthatolhatatlan aljnövényzetben, kezdett rádöbbenni, mit is vett valójában. A szigetvilág többi részén megtalálható gazdag növényvilágból szinte semmi nem élt meg itt, a szedett-vedett őserdő egészen a tenger vonaláig nyúlt. Kókuszpalmák ugyan akadtak, de a kókuszdiók le sem tudtak hullani a földre a buja növényzet miatt. Állatok egyáltalán nem éltek a Moyenne-szigeten, ha nem számítjuk azt a rengeteg patkányt, amik szinte elborították a területet.

Amikor Brendon Grimshaw birtokba vette a szigetet, egy csepp víz nem volt rajta, és olyan sűrű dzsungel borította, hogy kikötni is alig lehetett a partjainál.

Grimshaw élete új szakaszához érkezett. Mint később elmondta, azt érezte ekkor, hogy a korábbi, civilizált életét már éppen eleget élte, nem volt többé szüksége rá. Életet akart lehelni ebbe a kietlen környezetbe. Úgy akart nyomot hagyni maga után a világban, hogy létrehoz valami harmonikus és szépet, ami majd a halála után is sokaknak szerez örömet. Mivel azonban a szigeten még közlekedni sem lehetett, először utakat kellett vágnia a dzsungelben. Felbérelt egy tizenkilenc éves, helyi fiatalembert, Antoine Lafortune-t, aki egy halász fiaként éppen állást keresett.

KÉTKEZI MUNKÁVAL

Ketten kezdték meg a munkát. Már az is kétévnyi megszüntetett küzdelembe került, hogy egyetlen megfelelő szélességű ösvényt vágjanak a szigeten. Az elkövetkezendő években aztán majdnem öt kilométernyi utat építettek, olyasmiket, amelyeket ma valószínűleg tanösvénynek neveznénk. Munkájuk közben megtalálták egy a százzadélóról származó nyaraló romjait, valamint két régi sírt. Ők pedig azt feltételezték, hogy a sírok a környező tengeren garázdálkodó egykori kalózok nyughelyei lehettek. Ettől kezdve gyermeki lelkesedéssel kezdtek kalózkincsek után is kutatni, de legnagyobb sajnálatukra semmi ilyesmit nem találtak. Eközben a két férfi között komoly barátság alakult ki. Házat építettek, és megpróbálták lakhatóvá tenni ezt az elvadult földdarabot. A következő évtizedeket kemény fizikai munkával töltötték, és saját bevallásuk szerint minden korábbinál elégedettebben, jobb fizikai kondícióban élték az életüket.

Nekiláttak bozótot irtani, ezzel a munkával is csak évek után végeztek. Amikor egy kicsit átláthatóbbá vált a terület, olyan faültetési programba kezdtek, amely bármely kormánynak becsületére vált volna. Először tízesével, húszasával, később százszámra vásárolták és ültették

el a legkülönbözőbb fajú trópusi fákat. A hajdani kusza bozót helyén ma már tizenhatezer egészséges fa él. Egyes becslések szerint a területen arányaiban több faj található, mint a világ bármelyik nemzeti parkjában.

MADARAK ÉS TEKNŐSÖK

Néhány év alatt a munkálatok egyre ambiciózusabbak váltak. Brendon és Antoine nagyon hiányolták például a madárcsicsergést. A környező szigetekről átszállítottak tíz különböző fajtájú madarat, hogy szaporítsák őket, de azok hamar visszarepültek otthonukba. Grimshawék megismételték a kísérletet, de ismét nem jártak sikerrel. Aztán egyszer csak mégiscsak megjelentek a madarak a Moyenne-szigeten. Nemsokára rendszeres vendégekké váltak, ezért a két szigetlakó etetni kezdte őket. Hamarosan megtelepedtek, és elszaporodtak. Ma több mint kétezer madár hangja hallatszik a sziget minden szegletéből.

Mindketten végleg a szigetre költöztek 1972-ben, így tényleg „teljes munkaidőben” az ideális trópusi álm-sziget megteremtésére koncentrálhattak. Az állatvilágot például más fajokkal is gazdagítani akarták. Elhatározták, hogy teknősparadicsomot hoznak létre. Grimshaw beszerzett néhány frissen kikelt aldobrai óriásteknőst. Ezek az állatok nagyon hasonlítanak a galápagos-szigeteki óriásteknősökre: a páncéljuk százhusz centiméter hosszúra is megnőhet, a súlyuk néha a kétszázötven kilogrammot is eléri. A legfiatalabb példányokat Grimshaw a saját hálószobájában nevelgette, majd amikor már elég erősnek és fejlettnek találta őket, szabadon eresztette mindegyiket a szigeten. Hamarosan elszaporodtak, ma már legalább százhuszan élnek békében és nyugalomban. Aki sétára indul az ösvényeken vagy a tengerparton, bármelyik pillanatban szembe találhatja magát egy lassan, megfontoltan cammogó óriásteknőssel.

A MEGVALÓSULT ÁLOM

A nyolcvanas évek elejére a Moyenne-sziget mindenben megfelelt tulajdonosa elvárásainak. A madárfüttyös nyugalom annyira betöltött mindent, hogy Grimshaw csak nagy ritkán hagyta el rövid időre. Elhatározta, hogy halála után sem akar máshol lenni, ezért megásta a saját sírját, és kőből egyfajta szarkofógot készített magának. Amikor 1981-ben meghalt az édesanyja, megkérdezte az apját, nem akar-e odaköltözni hozzá a trópusokra. A legnagyobb meglepetésére a nyolcvannyolc éves öregúr igent mondott. Az elkövetkezendő öt évet a legnagyobb harmóniában, soha korábban nem tapasztalt barátságban

töltötték, majd amikor az idős férfi meghalt, Grimshaw a már elkészült sírba temette.

Ahogy teltek az évtizedek, a környező szigeteken egymás után épültek az ötcillagos szállodák és a méregdrága üdülőkomplexumok. Mivel Grimshaw több szomszédos szigetre is „rálátott”, figyelemmel kísérhette, hogy azokon miképp szorul háttérbe a háborítatlan, trópusi természet. Ő maga is állandó nyomás alatt állt, hogy beálljon a sorba. Mégis ellenállt: semmiféle csábítás és érvelés ellenére sem volt hajlandó feladni eredeti álmát.

A Moyenne-sziget fenntartása ráadásul komoly összegeket emésztett föl: az erőszakosan terjeszkedő bozót folyamatos irtása, az állandó faültetés, a madarak és a teknősök etetése, a víz és az elektromos áram bevezetése hatalmas rezsizámlákat eredményezett. Grimshaw kénytelen volt korlátozott számban beengedni a turistákat, hogy beindítsa az idegenforgalmat. Naponta csak egy-két tucat látogatót fogadott, akik jó pénzért részesülhettek a kiváltságban. Mivel még egy móló sem épült, mindenkinek a part menti hullámokon keresztül kellett a szigetre gázolnia, ahol gyakorlatilag semmiféle szolgáltatás nem állt a rendelkezésükre.

Idővel aztán Grimshaw beadta a derekát, és engedélyezte egy étterem működését, majd alkalmazott egy helyi idegenvezetőt is, aki gondját viselte a látogatóknak, és körbevezette őket a szigeten.

Grimshaw 2009-ben végleg egyedül maradt. Barátja, Antoine Lafortune, akivel hosszú évtizedekig együtt dolgozott, elhunyt. Mivel ekkor már ő maga is a hetvenes éveiben járt, egyre erősebben foglalkoztatta a sziget jövője. Folyamatosan bombázták a különböző befektetők, ő azonban minden ajánlatot visszautasított. Egy száúdi üzletember ötvenmillió dollárt ajánlott a szigetért, de Grimshaw hajthatatlan maradt. Elhatározta, hogy egyszer s mindenkorra biztosítja a Moyenne nyugalmát. Addig lobbizott a Seychelle-szigetek hivatalainál és vezetőinél, amíg végül elérte a majdnem lehetetlent. A szigetet nemzeti parkká nyilvánították, ezzel világrekorderré is tették, mivel ez lett a világ legkisebb nemzeti parkja.

A mai napig is legfőljebb napi háromszáz turista teheti a partra a lábát. A csend és a nyugalom megmaradt, az egyetlen szerény étterem mögött a gondnok kunyhója áll. Ennyiből áll a sziget infrastruktúrája. Brendon Grimshaw 2012-ben halt meg, holttestét édesapja mellé helyezték el, abba a sírba, amelyet még ő ásott korábban. Élete utolsó percéig vallotta, amit egy 2010-es dokumentumfilmben mondott a szigetről: „Isten a tulajdonos, én csak a gondviselő vagyok.” ♦

PÉNZMÚZEUM
Magyar Pénzmúzeum és Látogatóközpont

Decemberben is vár a PÉNZMÚZEUM!

NYITVATARTÁS

HÉTFŐ	9:00 – 17:00
KEDD	ZÁRVA
SZERDA	9:00 – 17:00
CSÜTÖRTÖK	9:00 – 19:00
PÉNTEK	9:00 – 17:00
SZOMBAT	10:00 – 18:00
VASÁRNAP	10:00 – 18:00

ÜNNEPI NYITVATARTÁS

DECEMBER 23 – 26.	ZÁRVA
DECEMBER 31 –	ZÁRVA
JANUÁR 2.	ZÁRVA

A BELÉPÉS INGYENES!

 penzmuzeum.hu

 1122 Budapest, Krisztina krt. 6.

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

Ajándékkönyvek, nem csak karácsonyra

Az elmúlt években úgy gondoltam, minden korosztálynak, minden olvasni szerető embernek tudok könyvet ajánlani karácsony előtt. Ma már bizonytalanabb vagyok, de újra próbálkozom. Annál is inkább, mert találok többet néhány olyan kötetet, amelyek legalábbis bennem, maradandó nyomot hagytak.

◆ **KARIKÓ KATALIN ÁTTÖRÉSEK – ÉLETEM ÉS A TUDOMÁNY** című könyvét e cikk megírása előtt egy hónappal olvastam, három napon át, éjjel-nappal. Megrendítő, izgalmas, irodalmi műnek is kiváló, mondtam. Lelkendezésemet hallva a fiam lehűtött: minden újság, rádió, tévé tele van *Karikó Katalinnal*, miért kellene ezek után egy háromszáz oldalas önéletrajzot elolvasni. A napokban, mielőtt nekiláttam volna e cikknek, gondoltam, megint belenézek a könyvbe, hátha tévedtem első lelkedésemben. Elkezdtem újraolvasni, és másodjára sem tudtam letenni. Persze, hogy izgalmas a történet, de ezt ismeri ma már mindenki. A kísújszállási, egyszobás vályogházból induló kislány a szegedi egyetemre kerül, biokémikus lesz, kutatónak készül, megszállottan dolgozik. Aztán elküldik Szegedről, elmegy Amerikába, de ott sem ismerik fel a tehetségét. Épphogy megtűrik. Végül a koronavírus-járvány idején elsősorban az ő kutatásainak köszönhetően Mainzban elkészül az a vakcina, amely a leghatásosabb a halálos betegség ellen. Őt ünnepli az egész világ. (A kötet még a Nobel-díj odaítélése előtt lezárult.)

A könyv nagyon jól megírt, hiszen a magánéleti szálak és az mRNS-kutatások fejezetei váltogatják egymást. A szemérmesen, visszafogottan előadott családi történetek azt mutatják meg, hogy ez a makacs lány, később asszony milyen rajongásig szereti a szüleit, a testvérét, a férjét, később kétszeres olimpiai bajnok lányát, *Francia Zsuzsannát*. Milyen büszke édesapja hentestudományára, édesanyja óvó szeretetére, férje gondoskodó ezermesterségére, türelmére, odaadására, Zsuzsi sportsikereire. Megindító, ahogyan ragaszkodik az anyanyelvéhez, a magyar élethez, kultúrához. Mindent természetesnek gondol, ami vele

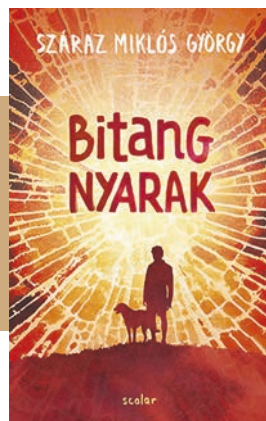
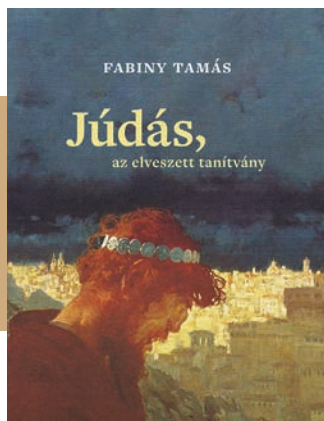
történik. Nem tudják úgy megalázni, hogy felhagyjon „rögeszméjével”. Ehhez kell a család, amely sziklaszilárdan mögötte áll. Karikó Katalin egy-egy epizód felidézésével vall arról, ami szerinte természetes. Hogy tudniillik a családban a szeretet uralkodik. A világraszóló eredmények után volna oka arra, hogy ítélkezzen, hogy a múltbeli nehézségeket és méltánytalanságokat felemlegesse, az anyagi gondokat hangsúlyozza, de nem teszi, inkább segítőtársairól, tudóstársairól fest remek portrékat. Karikó Katalin kivételes egyéniség, kiváló kutató, aki még a laikusokat is be tudja avatni tudománya rejtelmébe. S mindezek tetejébe még remek humora is van.

A magyar kiadás angol fordításból készült. *Fenyvesi Anna* fordító, valamint *Szabados László* szaklektor és a szerkesztők dicséretes munkát végeztek. Valószínű, ennek a nehéz, szorongásokra okot adó esztendőnek a legfontosabb vigasztaló könyvét hozták létre.

(*Helikon Kiadó, 5999 Ft*)

FABINY TAMÁS JÚDÁS, AZ ELVESZETT TANÍTVÁNY

című kötete minden bizonnyal az év legszebb kiadványa. Az evangélikus egyház tudós teológus püspöke 2004-es habilitációs értekezését a Júdás-témáról írta, és most a szélesebb közönség számára is hozzáférhetővé tette kutatásainak eredményét. Ha összegeznünk akarnánk a közel száz remek, többnyire színes képzőművészeti alkotással illusztrált könyv lényegét, azt mondhatjuk, itt van minden, amit *Júdásról* tudni lehet, és talán kell is. Fabiny nem titkolja, ha nem is szereti, de mélyen megérti a kiátkozott tanítványt, aki halála után nem sokkal az antijudaizmus, később pedig az antiszemitizmus meghatározó figurája lett. Megmutatja, milyen képet ad

Júdásról a négy evangélista, miként értelmezik szerepét a nagy egyházatyák, hogyan jelenik meg alakja a népi vallásosságban, a zeneirodalomban, a képzőművészetben, a szépirodalomban. Miként látják őt a zsidó gondolkodók. Hihetetlenül gazdag az anyag! Júdás valóban elárulta Jézust, kapott is érte harminc ezüstpénzt, de megbánta tettét, és felakasztotta magát. Vajon Jézus megbocsátott neki? Krisztus követőinek nem lehetnek kétségei. Ez persze nem jelenti azt, hogy az árulás tényét felmagasztaljuk.

Templomba járó kisgyerekként utáltam Júdást, felnőtt fejjel azonban már úgy gondoltam, emberpróbáló szerepet mért rá a Teremtő. Ő az Írás, a próféták jövődőlésének egyik beteljesítője. Fabiny Tamás szép könyve arról győz meg, hogy kiváló irodalmárok, teológusok, képzőművészek kívánják és sürgetik az áruló Júdás rehabilitációját. Velük kell tartanunk.

(Luther Kiadó, 7900 Ft)

SZÁRAZ MIKLÓS GYÖRGY BITANG NYARAK című, tíz történetet felvonultató novellafüzére akár regényként is olvasható, amelynek minden fejezete a felnőtté válás, a világ kamaszkori kitágulásának keserű, nagy ritkán boldog krónikája. Aki olvasta a többszörösen kitüntetett, rendkívül szerény és rokonszenves *Száraz Apám darabokban* című nagyregényét, annak ismerős a helyszín és a főszereplők. (Főváros környéki, romjaiban is impozáns kórház-kastély hatalmas kerttel, benne a szolgálati lakás az orvos anyával és a napokra eltűnő, otthon pedig folyton az írógépet püfölő apával.) Gimnazista koráig itt élt a novellafűzér főszereplője, itt tapasztalta meg az emberi gonoszsgot, a kiszolgáltatottságot, itt ismerkedik meg saját testével, a nemi vággyal, a szerelemmel, a lányok

kacéróságával és odaadásával, a vetélytársak bosszújával, a barátság erejével, a nagy kalandok izgalmával. Minden novella közelebb visz a felnőttkorhoz, és mindegyiket szívszorító és gyönyörű magyar nyelven olvashatjuk. A könyv olvasója úgy érzi, hogy ő is a helyszínen van, hogy ismerőse valamennyi szereplő. Együtt lélegzik az elbeszélővel. Az idei év kiemelkedő szépírói teljesítménye.

(Scolar Kiadó, 4999 Ft)

FINY PETRA ALMÁS PITE című, tizenöt családi történetet elmesélő könyvét *Bogdán Viki* remek illusztrációival öröm kézbe venni. És persze olvasni és felolvasni gyerekeknek és unokáknak. A kötet alcíme: *Mesék családi ünnepekről és együttlétekről*. Minden írás azt sugallja, hogy családban élni jó, nagycsaládban, nagyszülőkkal, rokonokkal körülvéve még jobb. A *Virág* család három kisgyereke, *Brunó*, *Betti* és a még pelenkás *Bébibaba* folyton csodák részesei. Nagypapa, a tudós könyvtáros egész életében villamost szeretett volna vezetni, és a családtagok megszervezik, hogy hetvenedik születésnapja hajnalán rábizzák a 17-es irányítását. A nagymama a bűvárkodást próbálja ki első tengerparti nyaralásán az unokák csodálatától kísérvé, a gyerekek által szervezett anyák napi meglepetéspiknik kétségbeesett, de vidám rohanásba torkollik, *Huppancs* kutya rendre felborítja az ünnepek koreográfiáját. Vannak itt névnapi, adventi, karácsonyi és húsvéti történetek, amelyek azon túl, hogy roppant mulatságosak, tele vannak megértő, megbocsátó szeretettel. Kicsiknek, nagyoknak egyaránt ajánlott olvasmány.

(21. Század Kiadó, 4890 Ft) ♦

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

KARÁCSONYRA HANGOLÓ

Adventi programok a fővárosban és országszerte

Advent a karácsonyra hangolódásról, a készülétről szól. Ehhez az időszakhoz ünnepi koncertek és különböző programok kapcsolódnak, sok városunkban pedig vásárok kínálnak lehetőséget nemcsak az ajándékok felkutatására, hanem a hangulatos időtöltésre is. A várakozás heteihez néhány fővárosi és vidéki esemény közül válogattunk.

♦ VÁSÁR A BAZILIKÁNÁL ÉS A VÖRÖSMARTY TÉREN

Az Advent Bazilika 2022-ben harmadszor lett Európa legjobb karácsonyi vására azon az online szavazáson, amelyen a kontinens huszonegy nagyvárosa közül lehetett választani. Az idei vásár november 17-én nyitotta meg kapuit a Szent István téren, ahol rácsodálkozhatunk a bazilikára vetített hangulatifényekre, korizhatunk a tér közepén a káprázatosan feldíszített karácsonyfa körül kialakított korcsolyapályán, sokféle finomság közül válogathatunk, és remek forralt borokkal koccinthatunk a barátainkkal. A karácsonyi várakozás heteiben a szervezők minden vasárnap alkalomhoz illő programok kíséretében gyűjtik meg a hitet, a reményt, az örömet és a szeretetet jelképező gyertyákat az adventi koszorún, a látogatók pedig minden este színvonalas koncerten vehetnek részt. Ha már itt járunk, érdemes átnéznünk a Vörösmarty térre is, ahol több évtizede ugyancsak hangulatos karácsonyi vásár várja az érdeklődőket. A tér ezekben a hetekben kedvelt találkozási ponttá válik ünnepi illatokkal, ízekkel, különleges portékákkal.

KISVONATTAL VÁCON

Idén november 25-e és december 17-e között minden pénteken, szombaton és vasárnap újra zakatol Vácon az adventi kisvonat, amellyel beutazhatjuk a város legszebb részeit, és felfedezhetjük barokk kincseit. A kisvonatozás a kicsiknek izgalmas kalandot, a felnőtteknek pedig valódi nosztalgikus élményt jelenthet. Arról nem is beszélve, hogy a masiniszta maga a Mikulás lesz.

Adventi vásár a bazilikánál

FÉNYMŰVÉSZET DEBRECENBEN

Debrecen történelmi belvárosában szintén igazi karácsonyi hangulat, faházasépségszámvetés, egyedi kézműves termékek és egy negyvenöt méter magas óriáskerék várja a közönséget november 25-e és december 23-a között. A nagytemplom előtt felállított hétszázötven négyzetméteres mobil korcsolyapálya jégdiszkóval szórakoztatja a korizni vágyókat, szombatonként pedig DJ-k adják a talpalávalót.

Idén tizenhatodik alkalommal rendezik meg a Nagytemplomi Adventi Koncertek programsorozatát, amelynek keretében Halász Judit, Gájer Bálint, Malek Andrea és Kovács Kati lépnek fel a remek akusztikájú debreceni református nagytemplomban.

 Tipp: A nagytemplom mellé 2010-ben egy üvegpiramist építettek, amelynek „mélye” a hajdani középkori gótikus Szent András-templom alapjait őrzi. A Lighthouse fényművészeti csoport a piramisba szerelt LED-csővel különleges fényjátékot és egyedi

hangulatot varázsol a Kossuth térre. Ebben az évben újdonságnak számít, hogy falra vetített portrékon láthatjuk majd a város arcait, vagyis azokat a példaképeket, akik inspirálóan hatottak az itt élőkre.

ÖT TEMPLOM ADVENT GYŐRBEN

Újra ünnepi fénybe öltözik Győr városa is, november 26-án veszi kezdetét a Győri Adventi Vásár, amely a Közép-Európa egyik leghangulatosabb karácsonyi vására címmel is büszkélkedhet. Győr-Újváros Kossuth utcájában található az az öt templom, amelyekről az adventi vásár is kapta a nevét. Az evangélikus öregtemplom, a zsinagóga, valamint a református, a katolikus és a görögkatolikus templomok hagyományos programokkal és karácsonyi koncertekkel várják az érdeklődőket. Fellép többek között a The Klezmer Brothers, Vecsei H. Miklós, a Dész László – Balázs Elemér Quartet és a Bagossy Brothers Company.

Adventi fények Egerben

MIKULÁSVONATTAL LILLAFÜREDRE

A mikulásvonat – kisebb kihagyás után – mindenki nagy öröme újra útnak indul a Bükk ölelésében fekvő Lillafüredre. A Lillafüredi Állami Erdei Vasút szerelvényei kívülről és belülről is karácsonyi díszben pompáznak. A fűtött vonaton krampuszok társaságában utazhatunk el a Lillafüredi Mesebirodalomba, ahol a Mikulás fogadja a gyerekeket, majd jelmezes szereplők egy interaktív, szabadtéri mesejátékba vonják be a kis utasokat. Az utazás ideje körülbelül fél óra a Miskolc, Dorottya út – Lillafüred útvonalon.

MESEVILÁG EGERBEN

Az elmúlt években a vidéki városok közül Egeré volt a leglátogatottabb adventi programsorozat Magyarországon. Idén november 25-től ismét megrendezik az Eger Adventet, amely igazán hangulatos élményekkel gazdagítja az ide látogatókat. A Dobó téren minden adott ehhez: árusok, díszkivilágítás, különleges látványelemek, körhinta, a hűtengahulatú melegedő, háttérben a kivilágított egri várral.

Tipp: A Kis-Dobó tértől a Tinódi térig tartó Mesesétány tíz helyszínén a gyerekek népszerű magyar mesék szereplőivel találkozhatnak. Ha valaki kitölti a játékos feladatlapot, amely az információs faházban kapható, részt vehet a nyereménysorsoláson.

VILÁGÍTÓ KALENDÁRIUM SZENTENDRÉN

A város lakói immár negyedik alkalommal kapcsolódnak ahhoz a Solymárról indult kezdeményezéshez, amely a világító adventi kalendárium elnevezést kapta, s amely az évek során már országosan ismert szokássá vált. Lényege, hogy a várakozás heteiben más-más helyi lakos díszíti fel és világítja ki házának vagy lakásának ablakát az aznapi adventi számmal. Karácsonyhoz közeledve idén is egyre több ablak világít majd Szentendre utcáin, szenteste pedig egyszerre hoz fényt az összes ablak. Azt, hogy melyik este hol csillan fel egy újabb, egy térkép-en lehet majd nyomon követni az esemény Facebook-oldalán. ♦

JÁTSSZ ÜNNEPI SORSJEGYEINKKEL, ÉS NYERJ AKÁR 50 VAGY 125 MILLIÓ FORINTOT!

KISKARÁCSONY
FŐYEREMÉNYE:

**50
MILLIÓ
FORINT**

NAGYKARÁCSONY
FŐYEREMÉNYE:

**125
MILLIÓ
FORINT**

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

TARTSVELUNK.HU

Az ünnepi sorsjegyeket keresd a lottózókban, a karitatív sorsjegyárusoknál, a postákon és a kijelölt MOL töltőállomásokon!
www.szerencsejatek.hu

Értékesítés: 2023.10.27-től a készlet erejéig.

A játék
összekötő!

#maradnjatek **18**

SZÁMUNK

PERCZE ISTVÁNNÉ EMERENCIA,

**VAGYIS EMERA NÉNI
RIMÓCON.**

**„GYÖNYÖRŰ BARÁZDÁKAT
RAJZOLT RÁJUK AZ IDŐ.
TÉRKÉP VAN AZ ARCUKON,
ÉS ERŐ VAN BENNÜK.”**

**DECEMBERI SZÁMUNKBAN
TÖBB ÍRÁSUNK IS A NŐI
TEREMTŐ ERŐRŐL
ÉS AZ ÓSANYÁK
BÖLCSESSÉGÉRŐL MESÉL.**

Cikk a 68., 72., 76. oldalon

